

**«BOSHLANG`ICH SINFLARDA SIFATLI TA`LIM-TARBIYA BERISHNING
ZAMONAVIY USULLARI»****Uzoqova Xurriyat Rahmatxo`ja qizi***Farg`ona viloyati Toshloq tumani**32-maktab boshlang`ich ta`lim o`qituvchisi*

Annotatsiya: *Ushbu maqolada boshlang`ich sinflarda sifatli ta`lim-tarbiya berishda qanday muammolar mavjudligi, ularni bartaraf etish usullari hamda darsliklarga kiritilish lozim bo`lgan samarali ko`rsatmalar bosqichma-bosqich yoritilgan.*

**Kalit so`zlar:** *boshlang`ich ta`lim, bunyodkorlik, “Boshlang`ich ta`lim konsepsiyasi”, pragmatik yondoshuv.*

Ilm-fan taraqqiy etishi jadal suratlarda o`smoqda. Boshlang`ich ta`lim har qanday sohaning rivojlanishi uchun mustahkam poydevordir. Chunki unda biz orzu qilayotgan kelajak bunyodkorlari kamol topadi. Ayniqsa, bolaning butun umrlik hayoti davomida xotirasida qoladigan taassurotlar ham ayni boshlang`ich sinf davriga to`g`ri keladi. Uning murg`ak qalbi, shuuri rang-barang orzularga limmo-lim to`libtoshayotgan bu vaqtda o`ziga ishonch, qat`iyatni his qilishi, mustahkam bilim olishi uchun biz ustozlar bor mehrimiz bilan, barcha imkoniyatlarimizni ishga solib saboq berishimiz muhim vazifalarimizdan biri hisoblanadi. Boshlang`ich ta`limni rivojlantirish uchun ko`plab salmoqli ishlar olib borilmoqda. —Boshlang`ich ta`lim konsepsiyasi|| qoidalar jamlanmasi, boshlang`ich sinflar uchun yaratilayotgan zamonaviy darsliklar, turli janrlarga oid qiziqarli asarlar, mantiqiy masalalar, qimmatli ma`lumotlar mavjud mavzular, mavzular uchun multimedia ilovalari, matnlar uchun ishlangan rasmlar, turli topshiriqlarning barchasi bugungi kun bilan hamohang va mukammalligi quvonarli holat, albatta. Ammo jonajon dilbandlarimiz yanada sifatli ta`lim-tarbiya olishlarida nimalarga ahamiyat berish kerak?, qanday samarali rejalar ishlab chiqish kerak? kabi savollarga dolzarb hamda aniq maqsadli rejalar tuzib olish zarur hisoblanadi. Joriy yilning 6-noyabrida O`zbekiston Respublikasi Prezidentining PF48/84-sonli qarori 1-bandida maktabgacha ta`lim muassasalarida 6 yoshli bolalarni majburiy bepul maktabga tayyorlov hamda qisqa muddatli guruhlar faoliyatini keng yo`lga qo`yish; 5-bandida ilk yoshdagi bolalarni rivojlantirish uchun innovatsion tadqiqot laboratoriyasini tashkil etish|| kabilar siyosat darajasiga olib chiqilganligining o`zi boshlang`ich ta`lim rivojlanishini kafolatlovchi yana bir pog`onaga ko`tarilish edi.

Demak, maktabgacha ta`limda boshlang`ich 1-sinflar uchun 6 yoshli bolalarni bepul majburiy tayyorlov guruhlariga jalb etish, o`zbek tilimizning alifbosidagi harflarni o`qish hamda harf elementlarini yozishlarini shakllantirish, o`quvchilarga tayyorlovda tahsil olganligi to`g`risidagi sertifikatlar taqdim qilish maqsadga muvofiq.

O`quvchilarning 1-sinfga tayyor holda kelishi natijasida rus tili, ingliz tili alifbosini osongina o`rganish imkoniyati tug`iladi. Keyingi yana bir reja multimedia ilovalari bilan bog`liq. Darsliklar uchun ishlangan ilovalar bolalarni quvontirish bilan birga dars samarali chiqishida o`qituvchiga yordamchi vazifasini o`taydi. Ammo bu ilovalarni namoyish etish uchun hamma vaqt ham texnik jihozlarning yetarli bo`lmasligi mumkin. Shuning uchun darsliklarda multimedia ishlangan mavzular tagiga ilovaning elektron manzili aniq ko`rsatilib ketilsa, har bir o`quvchi uyda o`tirib ham onasi bilan hamkorlikda miriqib berilgan topshiriqlarni tayyorlashi, mavzuni mukammal qayta o`rganib olishi mumkin bo`ladi. Bu o`z-o`zidan pragmatik yondoshuvni hosil qiladi. Bola o`qituvchi tushuntirgan mavzuning qaysidir joyi xayolidan ko`tarilishi, tushunmagan holatlari uchun uyda darsdan so`ng mustaqil ishlash uchun ayni muddao bo`ladi. O`quvchilarda kitoblarni asrab-avaylash, ularga nisbatan hamisha do`stona munosabatda bo`lish tuyg`ulari kamol topadi.

Darsliklarimizda ko`zda tutilgan nazariy bilimlarning amaliyot bilan chambarchas bog`liqlikda ish olib borish davri yetib keldi. Hozir hammaning uyida mobil telefon mavjud. U doimo bola e`tiborida turadi. Chunki telefonda bola uchun qiziqarli o`yinlar, turli quvnoq ilovalar bor.[3] Ko`p hollarda ota-onalar farzandlarining mobil o`yinlarni tinimsiz o`ynayotgani, kitob o`qitish yoki vazifasini tayyorlatish eng murakkab jarayonga aylanib borayotganidan shikoyat qilishadi. Demak, 1-4-sinflar kesimida yosh-psixologiyasi, bilim darajasidan kelib chiqib, o`zbek tilidagi mobil ilovalarni yaratish hamda ommaga taqdim etish lozim. Masalan, ertak qahramonlari, voqealari aks etgan ilovani olaylik. O`quvchi shu ertakka qarab uning nomini harflardan terib topadi. Bunda harflar sakrab, aylanib yoki turli harakatlar bilan kelishi mumkin. So`z to`g`ri yozilgan bo`lsa, —Balli!®, —Ofarin!® deb rag`batlantirishni ham inobatga olish kerak. Bu orqali ota-ona bilan bolani hamkorlikda savodxonligini oshirishda esda qolarli o`yin tashkillanadi. Shunday qilib ham bolaning ehtiyojini qondirish imkoniyati tug`iladi. Bundan tashqari, xalq og`zaki ijodi mahsuli hisoblangan —Alpomishli, —Rustamxon®, —Ravshan® dostonlari, —Shiroq®, Najmiddin Kubro to`g`risidagi hikoyalari aks etgan mobil ilovalar yaratish bugungi kunning ehtiyojidir. Xususan, Alpomishni qutqarish uchun Qorajonning yordam berishi, Yosuman kampirning o`g`illari qanchalik kurashsa-da ezgulik ustidan g`alaba qozonolmasliklari aks etgan o`yinlar bolada milliy qadriyatlarimizni, chinakam o`zbeklarga xos mentalitetimizni, xalqimizning boy tarixini amaliy yorqin ranglarda ko`rsatib beradi.

Matematika darsliklarida ham masalalar uchun —uch tomonlama tasvir® ilovasini yaratish kerak. O`quvchi darsda tushunmay qolgan masalasini uyga kelib, ota-onasi yordamida sayti ko`rsatilgan manzil orqali masala ilovasini bemalol telefondan o`rganishni nazarda tutadi. Ya`ni —masalaning jonli harakati® desak ham bo`ladi. Shunda masalaning mazmuni va mohiyatini chuqurroq anglab yetadi. Keyingi darslarga ham oldindan tayyorlanib borishga harakat qiladi. Ko`rib turibsizki, internet, mobil

telefon, o`quvchi, ota-ona o`rtasida dars samaradorligini oshirishga xizmat qiluvchi zanjir hosil bo`ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO`YXATI:

1. O`zbekiston Respublikasi Prezidenti PF48/84 sonli qarorining ilova dasturi.T.:6-noyabr 2020-yil
2. Ahrorova Z. O`qitishning yangicha usullari. // ta`lim va tarbiya, 2003-yil 3-4-sonlari.
3. Abdurazzoqova Z., Mamatova M. Darslarda yangi ilg`or texnologiyaning qo`llanilishi // ta`lim texnologiyalari; 2007-yil 1-soni.